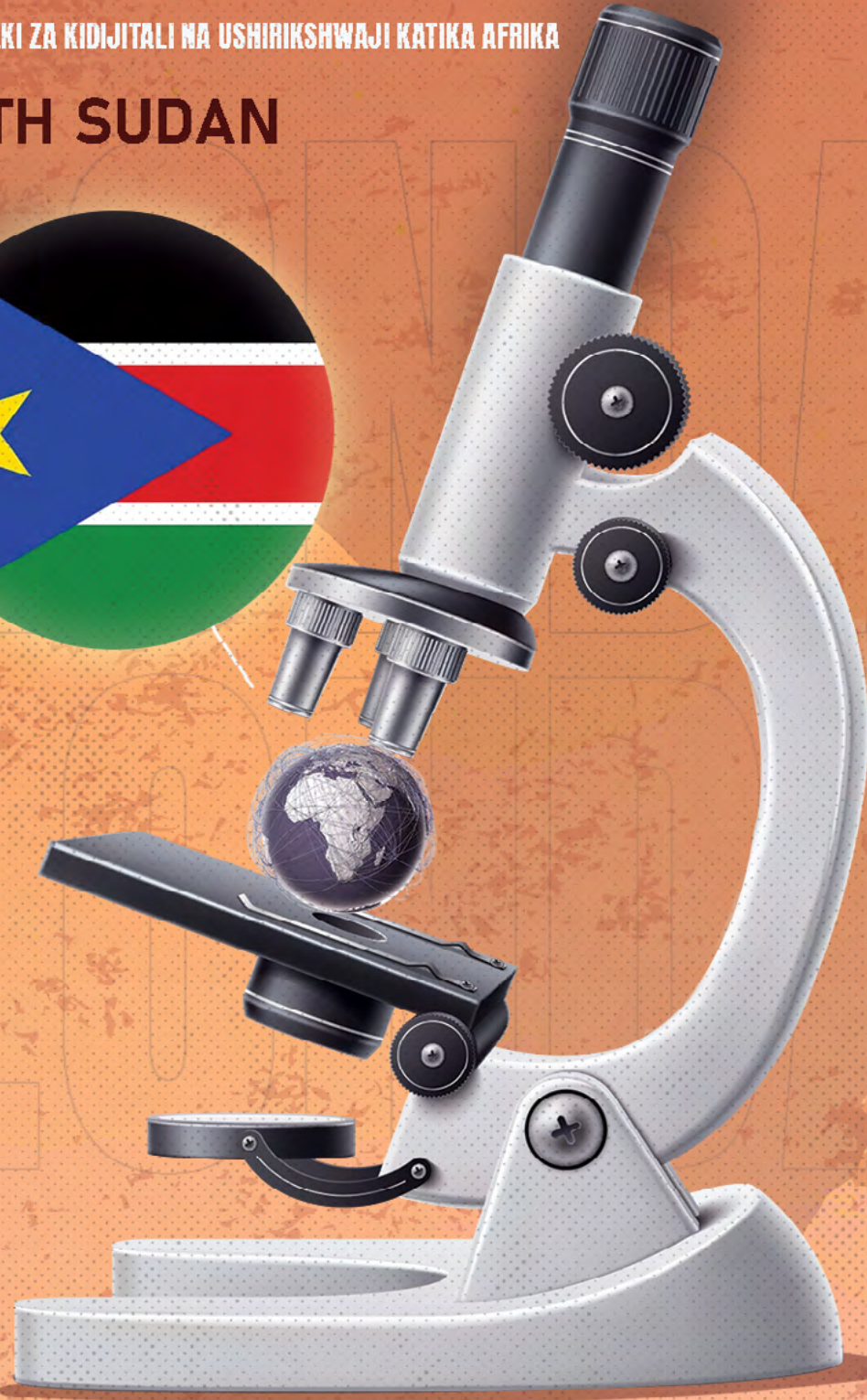
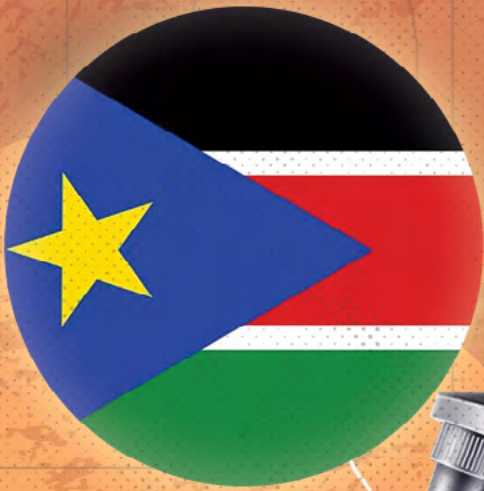

LONDA

RIPOTI YA HAKI ZA KIDIJITALI NA USHIRIKSHWAJI KATIKA AFRIKA

SOUTH SUDAN

LONDA

Ripoti ya Haki za Kidijitali na Ushirikishwaji Barani Afrika 2022

Imechapishwa na Paradigm Initiative
374 Borno Way, Yaba, Lagos, Nigeria
Email: media@paradigmhq.org
www.paradigmhq.org

Iliyochapishwa Aprili 2023

Ripoti iliyotolewa na Paradigm Initiative
Ubunifu na Muundo na Kenneth Oyeniya

Chapisho hili linaweza kunaswa tena kwa matumizi yasiyo ya kibiashara kwa namna yoyote ile mradi sifa inayostahili imetolewa kwa wachapishaji, na kazi itawasilishwa bila upotoshaji wowote.

Hakimiliki © 2023 Paradigm Initiative

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

ISBN: 978-978-797-8980-8

South Sudan

► Ufupisho

Ripoti hii ya utafiti inatoa muhtasari wa haki za kidijitali na ushirikishwaji nchini Sudan Kusini. Inaangazia Sheria ya Muda ya Usalama wa Mtandao na Matumizi Mabaya ya Kompyuta (Sheria ya Usalama wa Mtandao) iliyotiwa saini hivi karibuni kuwa sheria. Ripoti hii pia inachambua maendeleo ya Sudan Kusini katika usimamizi wa data, matumizi na mafanikio ya Mfuko wa Ufikiaji wa Huduma kwa Wote (USAF), na ukuaji na vikwazo katika sekta ya TEHAMA nchini Sudan Kusini. Taarifa katika ripoti hii zilikusanywa kupitia utafiti wa nyanjani na dawati. Mahojiano ya moja kwa moja na wanaharakati wa teknolojia, haki za binadamu na mashirika ya kiraia yalifanyika kutafuta maoni yao kuhusu Sheria ya Usalama Mtandaoni. Wahojiwa wengi walifichua kuwa wanafahamu adhabu katika Sheria na wanaweza kuwa wahanga wa sheria kwa urahisi. Katika usimamizi wa data, maendeleo ya USAF na TEHAMA, imetambuliwa kuwa Sudan Kusini haina sheria ya ulinzi wa data na haijaidhinisha Mkatiba wa Malabo.

Utangulizi

Miaka 12 ya uhuru na baada ya miaka 21 ya vita vya kikatili vya wenyewe kwa wenyewe na Sudan, Sudan Kusini ina miundombinu duni sana. Hasa, maendeleo ya kiteknolojia yamesimama. Mnamo 2020, Chuo Kikuu cha Tufts kiliorodhesha Kenya, Rwanda na Tanzania kama nchi zinazoongoza katika ukuaji wa kidijitali na maendeleo katika Afrika Mashariki. Wakati huo huo, Sudan Kusini, moja ya nchi changa zaidi barani Afrika,¹ inahitaji mabadiliko ya kiteknolojia ili kuwezesha maendeleo ya kiuchumi na kuimarisha uhuru wa kujieleza na kupata habari. Ibara ya 22 ya Katiba ya Mpito ya Jamhuri ya Sudan Kusini 2011 inahakikisha haki ya faragha.²

Sudan Kusini imeridhia Mkataba wa Kimataifa wa Haki za Kiraia na Kisiasa (ICCPR), unaotoa haki ya faragha chini ya kifungu cha 17 na Mkataba wa Afrika wa Haki za Binadamu na Watu, ambao kifungu cha 5 kinatoa haki ya kuheshimu utu wa mtu, ambayo inajumuisha haki ya faragha. Hata hivyo, Sudan Kusini bado haijatia saini na kuridhia Mkataba wa Umoja wa Afrika wa Usalama wa Mtandao na Ulinzi wa Data ya Kibinafsi. Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA) inakua kwa kasi nchini, na kwa sababu hiyo, teknolojia inaweza kuchochea maendeleo ya kiuchumi.

1 East African Communities Republic of South Sudan <https://www.eac.int/eac-partner-states/south-sudan> (accessed on 7 February 2023).

2 Transitional Constitution of the Republic of South Sudan, 2011 <https://www.refworld.org/pdfid/5d3034b97.pdf> (accessed on 7 February 2023).

Uchambuzi wa Nchi

UHURU WA MTANDAO

Katikati ya Septemba 2022, Sudan Kusini ilitia saina Agizo la Muda la Uhalifu wa Mtandaoni na Matumizi Mabaya ya Kompyuta, 2021 (Agizo).³ Muswada huo ulitungwa na Wizara ya Kitaifa ya Sheria na Masuala ya Katiba na kupelekwa moja kwa moja katika Ofisi ya Rais, ambako uliidhinishwa na kutiwa saina kuwa sheria. Ingawa hii ni sheria kwa wakati muafaka ili kukabiliana na changamoto zinazoletwa na kuongezeka kwa mfumo wa kidijitali, Amri hii ina baadhi ya masharti yeye utata kuhusu matumizi ya Teknolojia ya Mawasiliano ya Habari na kufurahia haki na uhuru wa mtandaoni. Wanaharakati wa haki wameikosa sheria mpya ya Matumizi Mabaya ya Kompyuta, wakisema

kuwa inaweza kukandamiza uhuru wa vyombo vya habari na uhuru wa kujieleza na kujieleza.

Sudan Kusini ina ahadi za uhuru wa kujieleza na kupata habari chini ya Mkataba wa Kimataifa wa Haki za Kiraia na Kisiasa (ICCPR) na Mkataba wa Afrika wa Haki za Binadamu na Watu. Kwa hivyo, sheria lazima ziakisi ahadi zinazohusika. Madhumuni ya Agizo, chini ya kifungu cha 3, ni "kulinda na kuzuia uhalifu wowote unaofanywa kupitia kompyuta au mfumo wa kompyuta, Mtandao au shughuli zozote zinazohusiana."⁴

Kuna haja ya kuwalinda watumiaji wa TEHAMA dhidi ya uhalifu wa mtandaoni unaohakikisha matumizi ya mtandao kwa uhuru. Agizo hilo, hata hivyo, lina vifungu visivyoeleweka katika kifungu cha 5 kwa makosa ya maudhui machafu na ponografia ambayo yanaweza kukiuka uhuru wa kujieleza bila uhalali. Kifungu cha 18 kinaunda hatia ya uchapishaji wa maudhui machafu yenye kifungu cha hadi miaka 3 jela kwa kosa hili na ni tishio kwa uhuru wa kujieleza. Mipaka ya haki lazima iambatane na viwango vya kimataifa ambapo mipaka si mipana kupita kiasi.⁵

Agizo hilo, chini ya vifungu vya 23 (c) na (d), linatambua hitaji la kuwalinda watoto dhidi ya ponografia ya watoto na unyanyasaji wa kingono unaowezekana kwa kuadhibu uchapishaji wa ponografia ya watoto na kuomba watoto ngono. Hili linaendelea katika enzi ya kidijitali ili kuhakikisha usalama wa watoto. Vile vile, kifungu cha 24 kinakataza uenezaji wa ponografia ya watoto. Mtu anayewajibika kwa uhalifu chini ya kifungu hiki anaweza kukabiliwa na kifungu cha hadi miaka 10, faini, au zote mbili.

Kwa kuongezea, sehemu ya 23(c) inaadhibu yeyote "anayechapisha ponografia ya watoto, kuifanya ipatikane, kuwezesha upatikanaji wa ponografia ya watoto kupitia kompyuta au mfumo wa kompyuta."⁶ Zaidi ya hayo, kifungu cha 23(d) kinaadhibu

3 Cybercrime and Computer Misuse Provisional Order, 2021 (the Order) <https://dr.211check.org/wp-content/uploads/2022/05/Cyber-crimes-and-Computer-Misuse-Provisional-Order.pdf> (accessed on 4 February 2023).

4 Cybercrime and Computer Misuse Provisional Order, 2021 (the Order) <https://dr.211check.org/wp-content/uploads/2022/05/Cyber-crimes-and-Computer-Misuse-Provisional-Order.pdf> (accessed on 4 February 2023).

5 Cybercrime and Computer Misuse Provisional Order, 2021 (the Order) <https://dr.211check.org/wp-content/uploads/2022/05/Cyber-crimes-and-Computer-Misuse-Provisional-Order.pdf> (accessed on 4 February 2023).

6 Cybercrime and Computer Misuse Provisional Order, 2021 (the Order) <https://dr.211check.org/wp-content/uploads/2022/05/Cyber-crimes-and-Computer-Misuse-Provisional-Order.pdf> (accessed on 4 February 2023).

mtu yeyote ambaye “anapendekeza, wachumba, anaomba kukutana na mtoto ili kushiriki ngono au kuzalisha maudhui ya ponografia kwa kutumia kompyuta au mfumo wa kompyuta.” Wanaharakati wengi wa kimataifa na kitaifa wa teknolojia na mashirika ya kiraia wanachukulia masharti haya kuwa ya kupongezwa. Amri hiyo, katika kifungu cha 19, inaharamisha uchapishaji wa habari za uwongo na kifungu kinachowezekana cha hadi miaka ⁵. Kuharamishwa kwa habari za uwongo kunakatishwa tamaa vikali na viwango vya kimataifa kwani kunakiuka uhuru wa kujieleza.⁷

Watu 3000 walijibu dodoso zilizotumwa na mtafiti huyu aliyefanya utafiti wa nyanjani ili kubaini kama wanafahamu Agizo hilo na kosa linalotokana nalo. Matokeo yalionyesha kuwa 80% ya wahojiwa walikuwa na ufahamu wa uhalifu wa “matumizi mabaya ya kompyuta”, wakati 20% hawakujua uhalifu kama huo. Aidha, 81% ya waliohojiwa walifichua kuwa wanafahamu uhalifu wa “Maudhui Machafu”, huku 19% wakisema hawakufahamu. Hatimaye, 83% ya waliohojiwa walikiri kuwa na ujuzi wa ponografia kuwa uhalifu, wakati 17% hawakuwa na wazo lolote kuhusu uhalifu. Matokeo yalionyesha ufahamu wa jumla wa sheria.

UFIKIAJI WA MTANDAO NA UVURUGAJI

Kulingana na Mamlaka ya Kitaifa ya Mawasiliano ya Sudan Kusini (Tume), kufikia Desemba 2022, Tume ilifanya kazi na Watoa Huduma za Ndani zaidi ya 20 (ISPs) na Waendeshaji watatu wa Mtandao wa Simu (MBOs) ili kuongeza ufikiaji wa mtandao. Upenyaji wa mtandao wa Sudan Kusini ulikadiriwa kuwa 10.9% mnamo Januari 2022.⁸ Takriban 80% ya watu wa Sudan Kusini wanaishi vijijini wakionyesha hitaji la upanuzi wa ufikiaji wa mtandao kwa jamii za vijijini.⁹

Ingawa hakuna uvurugaji wa mtandao uliorekodiwa

mnamo 2022, Sudan Kusini ina historia ya kutatiza ufikiaji wa mtandao. Mnamo tarehe 29 Agosti 2021, Sudan Kusini ilivuruga mtandao hadi tarehe 30 Agosti 2021, kabla ya maandamano yaliyopangwa na Muungano wa Peoples's for Civil Action.¹⁰ Waziri wa Habari, Michael Makuei, aliripotiwa kulaumu uvurugaji huu kwa ‘hitilafu ya kiufundi’.¹¹

UHURU WA KUJIELEZA NA UHURU WA VYOMBO VYA HABARI

Watu nchini Sudan Kusini hutumia mitandao ya kijamii kushawishi sera. Hii ni kutokana na kufungwa kwa mazingira ya uhuru wa kukusanyika na kujieleza nje ya mtandao, jambo ambalo limefanya watu wengi wa Sudan Kusini kuwa watumiaji wa mtandao nchini humo na walioko ughaibuni kuinua uwepo wa vyombo vya habari vya mtandaoni kutetea maslahi tofauti. Utumizi wa vyombo vya habari vya mtandaoni kwa uhuru wa kujieleza haujawaendea vyema baadhi ya watu mashuhuri ambao walijikuta wako jela kwa kutoa maoni yao. Mfano ni kukamatwa kwa msanii wa muziki 2021, Larson Agok, ambaye alikamatwa na baadaye kuachiliwa kwa kutumia akaunti yake ya Facebook kuhoji kwa nini Rais Salva Kiir hakuwa akiwatembelea watu wanaoteseka katika eneo la Bahr-el-Ghazal.¹²

Mnamo 2022, Sudan Kusini ilishika nafasi ya 128 kati ya nchi 180 katika Fahirisi ya Uhuru wa Vyombo vya Habari Duniani.¹³ huku waandishi wa habari wakikabiliwa na udhibiti, vitisho, kukamatwa kinyume cha sheria na kuuawa. Waandishi wa habari hubeba mzigo mkubwa wa kuripoti habari, na nafasi ya mtandaoni huwezesha kushiriki habari kwa haraka. Mnamo Machi 2022, mhariri wa zamani wa Eye Radio, Woja Emmanuel, alidaiwa kutekwa nyara na kuteswa katika mji mkuu wa Juba kutokana na ripoti zake za hali ya kisiasa huku Eye Radio ikipokea vitisho vya kunyamazishwa.¹⁴

7 African Commission on Human and Peoples' Rights Declaration of Principles on Freedom of Expression and Access to Information in Africa (Principle 22) https://www.achpr.org/public/Document/file/English/Declaration%20of%20Principles%20on%20Freedom%20of%20Expression_ENG_2019.pdf (accessed on 4 February 2022).

8 Data Reportal Digital 2022: South Sudan <https://datareportal.com/reports/digital-2022-south-sudan> (accessed on 22 January 2023)

9 The Borgen Project Information Technology in South Sudan <https://borgenproject.org/information-technology-in-south-sudan/#:~:text=In%20South%20Sudan%2C%20nearly%2080,valuable%20international%20and%20regional%20information> (accessed on 7 February 2023)..

10 NetBlocks Internet disrupted in South Sudan ahead of planned anti-government protests <https://netblocks.org/reports/internet-disrupted-in-south-sudan-amid-anti-government-protests-oy9Y6My3> and <https://www.reuters.com/world/africa/internet-disrupted-streets-quiet-south-sudan-after-call-protests-2021-08-30/> (accessed on 7 February 2023).

11 All Africa South Sudan: Internet Down Due to 'Technical Problem' - Minister <https://allafrica.com/stories/202108310184.html> (accessed on 7 February 2023).

12 Radio Tamazuj Popular singer Larson Angok arrested in Wau <https://radiotamazuj.org/en/news/article/popular-singer-larson-angok-arrested-in-wau> (accessed on 7 February 2023).

13 Reporters without Borders South Sudan <https://rsf.org/en/country/south-sudan> (accessed on 7 February 2023).

14 Ijnet South Sudan's censored media space is forcing journalists to quit the profession <https://ijnet.org/en/story/south-sudan%E2%80%99s-censored-media-space-forcing-journalists-quit-profession#:~:text=He%20highlighted%20a%20case%20from,before%20escaping%2C%E2%80%9D%20he%20added.>

Wataalamu wanasema mustakabali wa uhuru wa vyombo vya habari nchini humu bado uko gizani, huku baadhi ya mashirika kama vile Klabu ya Kitaifa ya Wanahabari, Muungano wa Wanahabari wa Sudan Kusini na Kamati ya Kulinda Wanahabari wakismama na vyombo vya habari. Mengi zaidi yanahitajika kufanywa na serikali ili kuboresha hali ya vyombo vya habari nchini.

UTAWALA WA TAKWIMU

Sudan Kusini ina sheria ya kitaifa ya ulinzi wa data lakini haijaidhinisha Mkataba wa Umoja wa Afrika wa Usalama wa Mtandao na Ulinzi wa Data ya Kibinafsi (Mkataba wa Malabo). Hivi sasa, Wizara ya Mawasiliano na Huduma za Posta inatoa uangelizi, udhibiti na leseni kwa kampuni za mawasiliano za ndani.¹⁵

Jinsi data inavyohifadhiwa katika baadhi ya vifaa vya sekta ya umma na binafsi wakati mwingine husababisha upotevu wa data, kwa sababu tu data nyingi huhifadhiwa katika umbizo la analogi na baadhi tu katika umbizo la dijitali. Kuhusu Vitambulisho vya Dijitali, Mkurugenzi wa Idara ya Raia, Pasipoti, na Uhamiaji nchini Sudan Kusini alisisitiza kwamba idara yake ilipangwa kusambaza pasipoti za kielektroniki mnamo 2023.¹⁶

MAPITIO YA MFUKO WA HUDUMA NA UPATAJI KWA WOTE (USAF)

Sudan Kusini ina Mfuko wa Huduma na Ufikiaji kwa Wote (USAF). USAF imeanzishwa na kifungu cha 73 cha Sheria ya Mamlaka ya Mawasiliano ya Kitaifa ya 2012 (NCA).¹⁷ Ilianza kutumika Oktoba 2019. Kifungu cha 73 (2) cha NCA kinasema malengo makuu ya USAF yatakuwa kuendeleza na kupeleka huduma za mawasiliano ili kuhudumia wakazi wote wa Sudan Kusini, ikiwa ni pamoja na maeneo ya mijini na mashambani. Zaidi ya hayo, malengo ya USAF, kama yalivyoainishwa katika Kifungu cha 74, ni pamoja na kuhimiza ongezeko la matumizi ya zana na vifaa vya hali ya juu na kuhimiza utumiaji mpana wa maombi ya kielektroniki na huduma za kielektroniki kwa maeneo ya vijijini na mijini ya Sudan Kusini, na kuimarisha maendeleo katika utafiti na maendeleo ndani ya nchi. nyanja ya mawasiliano na kukuza matumizi ya teknolojia ya juu. Hata hivyo, ni kidogo sana ambacho kimefanywa

kufikia sasa ili kufikia malengo ya Kifungu cha 74. Kwa mujibu wa Sekretarieti ya Muda ya Uendeshaji na Taratibu za Utekelezaji za Sekretarieti ya USAF, “wenye leseni za mawasiliano wanalazimika kuchangia ushuru wa kisheria wa 2% kutoka kwa mapato yao ya mwaka,” ambayo ni mchango katika kuendeleza huduma za mawasiliano vijijini Sudan Kusini.¹⁸ Hata hivyo, taarifa kuhusu kiasi halisi cha fedha zilizokusanywa na Mfuko hazipatikani kwa urahisi.

MAENDELEO KATIKA TEKNOLOJIA YA TEHAMA NA UHANDISI

Sudan Kusini haina mkakati wa kitaifa wa Artificial Intelligence. Hata hivyo, Mkakati wa Maendeleo wa Kitaifa wa Sudan Kusini (2021-2024) Uliofanyiwa Marekebisho wa (2021-2024), unabainisha miundombinu duni, kama vile uwezo wa intaneti na upenyaji, kama eneo linalohitaji maendeleo. Lengo, kwa mujibu wa mkakati, ni kusaidia sekta binafsi kuongeza upatikanaji na uwezo wa kumudu huduma za mtandao kupitia utoaji wa uwezo wa Mtandao wenye wigo mpana (Broadband) na

15 South Sudan Telecommunications <https://dlca.logcluster.org/display/public/DLCA/3.4+South+Sudan+Telecommunications> (accessed on 7 February 2023).

16 EyeRadioSouth Sudan to roll out EAC e-passport early 2023 <https://www.eyeradio.org/south-sudan-to-roll-out-eac-e-passport-early-2023/> (accessed on 7 February 2023).

17 National Communication Authority Act 2012 <https://ictpolicyafrica.org/en/document/bfc7dffmhxj?page=37> (accessed on 7 February 2023).

18 USAF Secretariat Interim Standard Operating and Implementing Procedures http://usaf.gov.ss/wp-content/uploads/2020/10/Reviewd_Draft_SOIP_to_be_Submitted.pdf (accessed on 7 February 2023).

kufikia majimbo yote.¹⁹

Wizara ya Habari inachanganya TEHAMA, huduma za utangazaji na afisi ya serikali ya vyombo vya habari - matukio ambayo hupunguza mwelekeo wa kuunda Mkakati wa Kitaifa wa Miundombinu ya TEHAMA. NCA ilifanya mkutano wa mjini na wadau mbalimbali ili kujihusisha na maeneo yanayohitaji maendeleo katika sekta ya mawasiliano nchini Sudan Kusini kulingana na mantra ya kuunganisha Sudan Kusini, ikiangazia dhamira ya kuhakikisha

fursa kwa vijana katika uvumbuzi.²⁰

19 Revised South Sudan National Development Strategy 2021-2024 <https://www.undp.org/south-sudan/publications/revised-national-development-strategy-south-sudan-2021-2024> (accessed on 8 February 2023).

20 Sudan Tribune Connecting South Sudan featuring National Communication Authority <https://sudantribune.com/article268029/> (accessed on 7 February 2023).

Hitimisho na Mapendekezo

Ili kuwa na mazingira wezeshi nchini Sudan Kusini, kuna haja ya kuweka kipaumbele kwa mkakati wa kitaifa wa kijasusi bandia na kupitishwa kwa sheria za ulinzi wa data ambazo zitawaruhusu raia kuwa salama wanaposhirikiana na teknolojia zinazoibuka. Sudan Kusini bado iko katika harakati za kuzindua mkakati wake wa kupanua mtandao ili kuongeza miundombinu ya mtandao. Hii itahakikisha hatua zinazoonekana katika kufikia malengo ya maendeleo endelevu. Kwa kuzingatia uchambuzi katika ripoti hii, mapendekezo yafuatayo yanatolewa.

SERIKALI	TAALUMA	ASASI ZA KIRAIA
<p>Mapendekezo</p> <p>Mapendekezo yafuatayo yanatolewa kwa serikali:</p> <ul style="list-style-type: none"> Iweke mazingira salama ya uhuru wa mtandao kwa kurekebisha Agizo la Uhalifu wa Mtandaoni na Matumizi Mabaya ya Kompyuta baada ya mashauriano ya kutosha ya umma. Ielimishe umma juu ya uhalifu uliotajwa katika sheria ili kuongeza ufahamu. Itunge sheria ya ulinzi wa data na kutoa nyenzo kwa ajili ya kuwajengea uwezo watu na kuwaongezea ujuzi, ili sera itekelezwe ipasavyo. Ifanye mashauriano yanayofaa nchini kote kuhusu rasimu ya mswada wa Ulinzi wa Data kabla ya kupelekwa bungeni ili isivunje uhuru wa kujieleza na faragha. Kando na wawakilishi wa sekta ya mawasiliano, bodi ya USAF ya Sudan Kusini lazima pia iwakilishwe na mashirika ya kiraia ili kazi yake ifuatiliwe na kusimamiwa ipasavyo. Iakikishe uwazi zaidi juu ya kiasi kamili cha USAF. 	<p>Mapendekezo kwa wasomi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kuna haja ya wasomi kufanya utafiti wa kina katika nyanja tofauti za kidijitali kwa maamuzi ya siku za usoni yenye ufahamu bora kwa sekta binafsi, serikali na jumuiya ya wafadhili. 	<p>Mapendekezo kwa sekta binafsi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wakati ikitoa huduma za intaneti, sekta ya kibinafsi haifai kushawishiwa na shinikizo zisizo za kimaadili za serikali kuruhusu ufikiaji haramu wa data ya kibinafsi na kudhulumu haki za kidijitali, hasa kuziba kwa mitandao na huduma za intaneti. Sekta ya kibinafsi inapaswa pia kuwekeza zaidi katika ujuzi wa kidijitali kwa wafanyakazi wake, vifaa sahihi vya kuhifadhi data na kuhakikisha kwamba data inawekwa ipasavyo kwa ajili ya marejeleo ya siku zijazo. Mwisho, kuna haja ya sekta kuwekeza zaidi katika miundombinu ya TEHAMA. Hii itashawishi wawekezaji wengine watarajiwa ili kuongeza usaidizi wao wa uwekezaji.

     @ParadigmHQ

www.paradigmhq.org

Hakimiliki © 2023